

7. Звіт про прямі збитки інфраструктури від руйнувань внаслідок військової агресії росії проти України за рік від початку повномасштабного вторгнення. KSE. Березень 2023. URL: https://kse.ua/wp-content/uploads/2023/03/UKR_Feb23_FINAL_Damages-Report (дата звернення: 07.03.2024).

СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ БІЗНЕСУ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДТРИМКИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ

Міненко С.І., доктор філософії з менеджменту, доцент,
Державний біотехнологічний університет, м. Харків, Україна
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-3033-1911>

Тарасов С.А., здобувач третього (освітньо-наукового) рівня ВО,
Державний біотехнологічний університет, м. Харків, Україна

В сучасній діяльності як вітчизняних, так і зарубіжних підприємств, крім економічних факторів, все більшу увагу приділяють неекономічним аспектам, таким як рівень соціального захисту працівників, впровадження механізмів контролю якості, а також використання екологічно безпечних та енергозберігаючих технологій. Це свідчить про те, що соціальна відповідальність бізнесу набуває все більшого значення і стає загальносвітовою бізнес-концепцією, що визначає сучасний формат підприємницької діяльності.

Україна також відчуває потребу у формуванні соціальної відповідальності, яка тільки починає вибиратися на передовий план. Це обумовлено необхідністю активного впровадження принципів соціальної відповідальності у суспільне життя та в економічні інституції. Ця необхідність випливає з бажання створити позитивний імідж вітчизняних підприємств на міжнародних ринках, а також з метою залучення України до глобалізаційних та інтеграційних міжнародних процесів. Така активізація соціальної відповідальності визначає актуальність даного дослідження.

Тема соціальної відповідальності бізнесу активно обговорюється в працях як вітчизняних, так і зарубіжних вчених, серед яких Мілтон Фрідман, Пітер Друкер, Томас Бредгард, Філіп Котлер, Ігор Савченко та інші. Роль соціальної відповідальності у формуванні репутації підприємств в Україні та можливість використання досвіду з державного регулювання соціальної відповідальності, запозиченого з європейської практики, розглядалися у працях Липової П.І. та Боднарука О.В.

Однак, з урахуванням важливості євроінтеграційного курсу для розвитку української економіки, питання приведення національних стандартів соціальної відповідальності бізнесу у відповідність до європейських норм залишаються об'єктом активних дискусій і потребують подальшого наукового дослідження.

Культура соціальної відповідальності набула початку свого формування ще у 1960-х роках і за останні 40 років активно розвивалася, здобуваючи підтримку як великих, так і малих підприємств. В сучасний період соціальна відповідальність сприяє не лише розвитку і підвищенню іміджу підприємства, але й стає ключовим чинником підвищення конкурентоспроможності. Підприємства, які мають вищий рівень соціальної відповідальності, виявляються більш конкурентоспроможними та мають стійку тенденцію до економічного зростання.

Підвищення рівня довіри споживачів до таких підприємств призводить до збільшення доходів, що, в свою чергу, стимулює подальший розвиток та успіх на ринку. Соціальна відповідальність підприємства виявляється не лише в розв'язанні соціальних проблем на місцевому рівні, а й в підтримці глобальних ініціатив.

Для кращих світових компаній соціальна відповідальність стала не лише механізмом допомоги суспільству, але й стратегічним інструментом розвитку бізнесу. Вона дозволяє збалансувати між прямим заробітком та розв'язанням соціальних проблем, що стає важливим компонентом сталого розвитку та успіху компаній у сучасному світі.

За Філіпом Котлером, корпоративна соціальна відповідальність (КСВ) визначається як вільний вибір компанії на користь зобов'язання підвищувати добробут суспільства через використання відповідних підходів у веденні бізнесу та виділення корпоративних ресурсів [1].

У програмних документах Європейського Союзу (ЄС) КСВ розглядається як дієвий інструмент, що пропонує перелік цінностей, на основі яких можна побудувати більш згуртоване суспільство та здійснити перехід до сталої економічної системи [2].

Важливо відзначити, що корпоративна соціальна відповідальність (КСВ) охоплює широкий спектр напрямків, включаючи:

1. Дотримання прав людини.
2. Дотримання вимог законодавства.
3. Ділова та корпоративна етика.
4. Захист навколишнього природного середовища.
5. Співпраця з зацікавленими сторонами.
6. Дотримання міжнародних норм поведінки.
7. Прозорість та підзвітність.

Останні 15 років спостерігається тенденція зростання уваги громадськості до соціальних проблем, зокрема через відомі особи та публічних діячів.

Українські підприємства лише починають усвідомлювати важливість соціальної відповідальності. Наразі основна увага спрямовується на зв'язок з близькими стейкхолдерами, такими як власники, держава і персонал.

Однією з найбільш характерних рис соціальної відповідальності в українському бізнесі є акцент на благодійність і спонсорство. Ці поняття стали ключовими у сприйнятті соціальної відповідальності в українському контексті [3].

Соціальна відповідальність країни, базується на ряді ключових принципів. Серед них варто виділити турботу про навколишнє середовище, ефективність державної політики у сфері екології, економічна безпека підприємств, податкова та грошова свобода, а також рівень корупції на різних рівнях бізнесу.

Дані показують, що індекси екологічної ефективності, економічної свободи та сприйняття корупції можуть найбільш точно відображати рівень соціальної відповідальності українського бізнесу порівняно з провідними країнами світу.

За загальним рейтингом, Україна має низький рівень соціальної відповідальності. Тим часом, приклад європейських країн показує, що соціальна відповідальність впливає на позитивний імідж компанії, підвищує репутацію та сприяє установленню міцних зв'язків з клієнтами та партнерами.

Ураховуючи високий рівень провідних європейських країн та євроінтеграційні процеси України, розумно більш докладно вивчити європейську модель соціальної відповідальності бізнесу з метою подальшої її імплементації в українське суспільство, враховуючи його цінності та особливості.

Європейська модель соціальної відповідальності «компанії учасників» (stakeholders' company) базується на принципі рівноправної взаємодії з численними зацікавленими сторонами – від місцевих громад до організацій, що відображають різноманітні соціально значущі інтереси. Суспільні потреби вирішуються з урахуванням можливостей, які надає національна економіка та бізнес, за допомогою інноваційної моделі економічного розвитку. Ці інновації не обмежуються лише виробничою сферою, але охоплюють і сферу трудових відносин, взаємодію з навколишнім середовищем, і стають невід'ємною частиною стратегії розвитку бізнесу.

Лідерами в реалізації європейської моделі соціальної відповідальності є компанії, спрямовані, перш за все, на задоволення потреб споживача. Серед таких підприємств можна виокремити ті, що діють у галузях харчової та фармацевтичної промисловості, роздрібною торгівлі та інші подібні.

Слід відзначити, що значний вплив на роль та розвиток соціальної відповідальності в бізнесі в Україні справила війна, яка почалася у лютому 2022 року. Внаслідок надзвичайного стану структура витрат до доходів компаній дещо змінилася, проте основну роль у збільшенні витрат на соціальну відповідальність зіграла громадянська позиція власників та працівників. Підтримка держави, Збройних Сил України та власних працівників стала основною задачею українських підприємств.

Згідно з опитуванням дослідницької компанії Factum Group Ukraine, приблизно 67 % українських підприємств реструктурували свої бюджети та додали соціальну відповідальність як окремий пункт бюджету балансу. Найбільш значущою залишається допомога від українських підприємств, які працюють у сфері телекомунікацій та мобільного зв'язку (46 %). Потім йдеться про допомогу від виробництва продуктів харчування/харчової промисловості (38 %), логістики та доставки (34 %), банківської сфери/фінансів (32 %), компаній IT-сектору (28 %) [4].

Отже, враховуючи сучасні умови, найкращим механізмом для покращення рівня соціальної відповідальності можуть стати зміни на державному рівні, шляхом підвищення економічної свободи та зниження рівня корупції. Також важливим є введення обов'язкових ініціатив, які постійно привертати б увагу громадськості до соціальних проблем, як екологічного, так і гуманітарного характеру. Не менш важливою є підтримка вразливих верств населення. Обов'язкове введення квот для людей з обмеженими можливостями, за умови, що це не загрожуватиме їхньому життю, створення внутрішнього пенсійного фонду для працівників шляхом стягування відсотків від зарплати та формування особистих фінансових нагромаджень, а також обов'язкове медичне страхування – це невід'ємна частина соціальної культури, що сприяє збільшенню лояльності працівників.

Отже, через державне регулювання рівень соціальної відповідальності буде зростати з кожним роком і поширюватися не лише на великі компанії, а й на малі суб'єкти господарювання, що сприятиме визначенню соціальної відповідальності як невід'ємної частини корпоративної культури.

Література:

1. Котлер Ф., Лі Н. Корпоративна соціальна відповідальність. Як зробити якомога більше добра для вашої компанії та суспільства / Пер. з англ. С. Яринич. Київ: Стандарт, 2005. 302 с.

2. Communication from the European Commission. Guidelines on non-financial reporting (methodology for reporting non-financial information) (2017/C215/01). 2017. URL: [http://eur-lex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52017XC0705\(01\)&from=EN](http://eur-lex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52017XC0705(01)&from=EN) (date of application: 01.03.2024).

3. Броч В.Я., Смачило І.І. Соціальна відповідальність вітчизняних підприємств. *Технологический аудит и резервы производства*. 2014. Т. 5. № 2. С. 36-39.

4. Соціальна відповідальність бізнесу в умовах війни. URL: <https://cases.media/en/news/socialnavidpovidalnist-biznesu-v-umovakh-viini> (дата звернення: 01.03.2024).

ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ДІАГНОСТИКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

Нетудихата К.А., кандидат економічних наук, доцент,
Чорноморський національний університет
ім. Петра Могили, м. Миколаїв, Україна

Кулешір М.М., здобувач другого (магістерського) рівня ВО,
Вінницький соціально-економічний інститут
університету «Україна», м. Вінниця, Україна

В сучасних умовах постійного розвитку економічного та фінансового сектору нашої країни, питання діагностики фінансового стану підприємства актуалізується з кожним днем все більше і більше. Якщо, на підприємстві здійснюється діагностика фінансового стану, то дане підприємство являється більш успішним у порівнянні з іншими підприємствами при одержанні кредитів від банківських установ, зацікавленості серед потенційних інвесторів, бажанні працювати у них більш кваліфікованих та досвідчених працівників. Чим краще налагоджений процес діагностики фінансового стану на підприємстві, тим більш воно являється стресостійким в сучасних кризових умовах, підвищує рівень своєї прибутковості та унеможливає ймовірність банкрутства. Тому, завданням діяльності більшості підприємств є систематичне проведення діагностики фінансового стану у довгостроковій та короткостроковій перспективах.